

Sint-Pauluskrantje

28ste jaargang nr. 1

april 2018

KINDEREN ZINGEN VOOR KINDEREN

EUCHARISTIEVIERINGEN APRIL 2018

Zondag 1 april - 10.30u - **Pasen** - Orkestmis voorgegaan door Pastoor Paul Scheelen en Diaken Frank Morlion.

Uitvoering van de "Heiligmesse (Missa Sancti Bernardi von Offida) van Joseph Haydn.

Muzikale omlijsting Sint-Paulus Camerata en Sinfonietta o.l.v. Kapelmeester Ivo Venkov.

Concertmeester Wilbert Aerts.

Titularis-organist Nicolas De Troyer.

Zondag 8 april - 10.30u - Orgelmis voorgegaan door Pastoor Paul Scheelen. Met Nicolas De Troyer (titularis-organist).

Zondag 15 april - 10.30u - Orgelmis voorgegaan door E.H. Hugo Dierick. Met Nicolas De Troyer (titularis-organist).

Zondag 22 april - 10.30u - Solistenmis voorgegaan door Pastoor Paul Scheelen. Met Ilse Barbaix (hobo) en Nicolas De Troyer (titularis-organist).

Zondag 29 april - Polyfone mis voorgegaan door Pastoor Paul Scheelen.

Preek door Diaken Frank Morlion.

Met Utopia Ensemble.

LIEF EN LEED IN ONZE PAROCHIEGEMEENSCHAP

Overleden

Therese Mouzen

uitvaart 16 maart 2018

William Vervaeken

uitvaart 24 maart 2018

Gedoopt

Charlotte, Evan en Aaron Owen

doop 25 maart 2018

GOEDE WEEK IN ST-PAULUS

Veemarkt, Antwerpen

Zondag 25 maart - Palmzondag.

- Om 10.30u **Palmwijding** (indien mogelijk) in de Verrijzenistuin van de kerk. Nadien eucharistieviering - met het gezongen lijdensverhaal. Muzikale medewerking "Schola Gregariana Cantabo". Voorganger: Pastoor Paul Scheelen

Donderdag 29 maart - Witte Donderdag.

- Om 19.00u Intieme **avonddienst met voetwassing en Eucharistie** voorgegaan door pastoor P. Scheelen.
- Biechtgelegenheid vanaf 18.00u

Vrijdag 30 maart - "Goede Vrijdag"

- Biechtgelegenheid vanaf 14.00u
- Om 15.00u **Kruisweg** in de kerk , gevolgd door de Kruisverering.
- Om 16.30u **Goede Vrijdagtocht** vertrek vanuit de kathedraal en eindigen in St.-Jacob..

Zondag 1 april - Hoogfeest van Pasen.

- Om 10.30u **Plechtige Paasviering** voorgegaan door Pastoor Paul Scheelen. Wijding van water en Paaskaars. Hernieuwing van de doopbeloften.
Orkestmis.

Uitvoering van de "Heiligmesse in Bes. – Missa Sancti Bernardi von Offida." van Joseph Haydn.

Muzikale omlijsting **St.-Paulus Camerata, en Sinfonietta** olv. Kapelmeester Ivo Venkov.
Concertmeester Wibert Aerts,
titularis-organist Nicolas De Troyer

DOSSIER: HEILIGE PAULUS VERBEELD IN ST.-PAULUS

3. De leeuw getemd

Een monumentale poort met een engel die stilte eist en een andere die misdienaars waarschuwt om het wierookvat niet te laten bonken tegen de trappen. Vier leeuwen torsen geschroefde pilaren zoals ze dat al eeuwen doen in de portalen van Lombardische en Romaanse kerken. De 'stylophore leeuw', uiteindelijk getemd.

Reeds in de Assyrische tijd werd de worsteling met het kwaad dat mensen overkomt, afgebeeld in het gevecht tussen de heerser, Ashurnasirpal Ir Cr. 668-631 Nimrud) en de leeuw.

Zo werd de belangrijkheid van de koning, die de kracht van de leeuw overneemt, onderstreept en goddelijk gelegitimeerd.

Hij zal als hogepriester van de goden Assyrië voortaan beschermen tegen gevaar.

In talloze Middeleeuwse kerken, (foto Bergamo, Italië) bewaken leeuwen, als basement van de portalen, de heilige ruimte. Getemd en dienstbaar aan het geloof.

Monumentaal en toch zo aaibaar nodigen ze kinderen uit om hun poten te strelen of een vinger te steken in de vervaarlijke muil. Getemd torsen ze de herbruikte zuilen van het gesloopte barokke koordoksaal.

Hoger en grootser kon het niet. Jean-Baptiste van Rooy en Gerard Van der Linden laten zich inspireren door barokke meesters om op grootse wijze de "ommezwaai van Paulus" als bas-reliëf uit te hakken. (1865)

Noch Lukas noch Paulus zelf hebben ooit geschreven dat hij van zijn paard werd gegooid. Maar het beeld is sprekend. Het werkelijk begrijpen, nee het ontmoeten van Christus gaf hem een slag van de molen. Voor het eerst begreep Saulus wat zijn eigen geloofstraditie sinds eeuwen geloofde. De fundamentalistische opgefokte vervolger kreeg een serieuze dreun in zijn denken en handelen.

De briesende leeuw geveld.

De ontmoeting met de waarachtige Jezus sloeg zijn op prestatiegericht blikveld dicht. Het was geen bekering maar een herontdekken van de diepte van zijn geloofstraditie.

De beeldhouwers laten de onvoorwaardelijke liefde van Christus uitstralen over Saulus 'Ik ben Jezus die Gij vervolgt. Sta op en ga de stad in.

Daar zal iemand u zeggen wat ge doen moet.'

Nooit had hij kunnen denken dat 'n mens zo erg door elkaar geschud kan worden, dat de puzzelstukken van zijn leven samenvallen.

In zijn schrijven aan de Filippenzen zal hij later het Griekse woord: 'katalambanein' 'gebruiken: 'van boven tot onder gegrepen, ten diepste verstaan'. Hij geeft zich over aan een uitdagende liefde.

Verblind door het licht heb je dan diepgelovige mensen nodig zoals Ananias die je onderdompelen in Gods liefdesbron . "Saül, broeder word ziende!" zei hij en ook: 'wat aarzel je nog?"

En voor het eerst begreep de blind geslagene zijn naam: 'Saül', met een umlaut. Sja-oel: 'de gevreesde', 'de geroepene door God'.

Naar koning Saül was hij genoemd maar die had er nooit veel van gebakken. Integendeel. Jaloers en bekommerd voor eigen prestaties had hij de herdersjongen David vervolgd zoals Saulus de gezalfden van Jezus vervolgte.

Vanaf toen werd hij 'Paulus', klinkt Romeins maar met de betekenis van 'kleintje, ziekelijk, kaalhoofdig en met kromme benen" zoals Lukas hem ergens afschildert.

Tien jaar zal die getemde leeuw er over doen eer hij dit alles verwerkt krijgt.

(wordt vervolgd)
Paul Scheelen

JEZUS DEED ALSOF HIJ VERDER WILDE REIZEN

We hebben in de Sint-Pauluskerk gelukkig een schilderij van Jan Erasmus Quellinus hangen. Het is een erfenis die we kregen vanuit de Sint-Walburgiskerk, toen die haar lot bezegeld was en moest afgebroken worden. Voor die kerk had Jan Erasmus in 1703 een altaarstuk geschilderd in opdracht van het Broederschap van het H. Sacrament en het is dat werk dat in het begin van de 19de eeuw verhuisde naar de huidige plek in de zuidelijke dwarsbeuk van Sint-Paulus. Hoog en droog, zeggen ze in Antwerpen.

Jan Erasmus Quellinus heeft zijn best gedaan. De barokke schilderkunst in de Nederlanden is op haar retour, de mensen zijn wat beu gekeken op het clair-obscur dat al een meer dan honderd jaar in de schilderijen voorkomt en de Antwerpse kunstscène is ook niet meer wat ze in de 17de eeuw geweest is. Maar toch weet Jan Erasmus een speciale sfeer te creëren. Met een doordacht perspectief laat hij ons denken dat we de bovenkant van de trappen niet kunnen zien. Een beker en een schaal staan gewaagd opgesteld en in die gouden schaal glanst een licht, toch weer dat spel tussen licht en duisternis.

Het schilderij werd al in Sint-Walburgis verminkt, om het te doen passen in het altaar. Dat er bovenaan werd weggesneden is niet zo dramatisch, maar de minstens 15 cm die zowel links als rechts verdwenen zijn maken dat het ruimtelijk zicht verdwenen is, samen met enkele figuren aan de zijkanten. De essentie is wel bewaard. Trouw aan de barok wordt de toeschouwer in het schilderij gezogen op het moment van de actie: Jezus breekt het brood en bij de Emmaüsgangers valt de frank over Wie ze bij zich hebben. Het is de eerste keer na Zijn verrijzenis dat Jezus de link zal leggen tussen Zijn lichaam en het brood. Hij kijkt recht naar ons, alle anderen kijken naar hem.

We zijn in een fragment beland van de schemerzone tussen de verrijzenis van Jezus en Zijn opneming in de hemel. Hij maakt in die periode een paar dromerige verschijningen, eerst aan Maria Magdalena, niet ver van Zijn verlaten graf. Dan, drie dagen later, ontmoet hij Kleopas en zijn maat, op weg naar Emmaüs.

De ontredde van de volgelingen van Christus na Zijn dood moet groot zijn geweest. Het is denkbaar dat er vele van hen wilden vluchten, uit vrees voor hun eigen leven. Emmaüs, een dertigtal kilometers ten westen van Jeruzalem, ligt op de weg naar de kust, maar ook naar het meer van Galilea, in het noorden.

Toen Herodes stierf rond 4 NC werd het toenmalige Joodse rijk onder Romeinse voogdij verdeeld onder een aantal van zijn zonen. Antipas beheerde Galilea. Het was hij die Johannes de Doper liet onthoofden (omdat die kritiek had op het huwelijk van Antipas). Ook Jezus voelde zich regelmatig niet op zijn gemak in Galilea en verplaatste zich dan naar het gebied van Philippus, een andere zoon van Herodes. Die had aan de andere kant van het meer van Galilea een behoorlijk grondgebied geërfd. Philippus stond bekend als een gematigd vorst, een uitzondering in dat tijdvak.

Het verhaal van de Emmaüsgangers krijgt een historische dimensie, indien Kleopas en zijn vriend op de vlucht waren om het meer van Galilea over te steken, uit vrees voor verdere vervolging door Antipas of de

Romeinen. Dan heeft de verteller, Lucas de evangelist, een gelaagde boodschap willen brengen. Er blijft de symboliek van het geloof en het breken van het brood. Maar daar komt bij dat de Emmaüsgangers, na hun ontmoeting, terug naar Jeruzalem trokken, hun vluchtplannen opgaven en hun verhaal deden tegen de overige discipelen. Vluchten kwam er niet meer aan te pas en de verspreiding van het christendom kon beginnen.

Lucas de evangelist vertelt dat Jezus, toen Hij de Emmaüsgangers ontmoette, eigenlijk wilde verder reizen. Maar zij overhaalden hem om te blijven eten en overnachten. Lucas vertelt dat mooi; "Jezus deed alsof hij verder wilde reizen".

DE VIJFTIGDAGENTIJD TUSSEN PASEN EN PINKSTEREN

Pasen gebeurt in het prille licht van de zonsopgang.

De lange nacht verliest zijn kracht.

Weet hebben van de weggerolde steen en dat God zelf, niet de mensen, zijn Zoon gezalfd heeft. (**Paaswake** Mc. 16,1-8)

Op de eerste dag van de week, daags na de grote sabbat, wordt de leerling die liefheeft, Maria van Magdala, wakker, zoals Lazarus uit het graf. Het wordt licht...

Een geliefde snelt naar Simon, die oude naam voor de loochenende Petrus, die opnieuw niets anders verwacht dan een catastrofe.

(**Paasdienst** Jo 20,1-9)

De andere leerling wacht op Petrus om hem te beduiden dat duisternis geen greep meer heeft op het licht. Hij wacht op ieder van ons die leerling wil zijn.

"En Simon Petrus ging in tot het graf en aanschouwt de windselen die daar lagen..."

Tweeëntwintigmaal gebruikt Johannes dit woord aanschouwen om te verwijzen naar het licht in de ogen, naar het licht dat alle dingen verlicht.

"En de leerlingen gingen wederom heen, tot zich zelve..."

Zij kwamen tot zichzelf. Voor de wereld misschien naïef, maar van hen is veel te verwachten.

De leerlingen kwamen tot zichzelf...

Vijftig dagen van twijfel, samscholen, ramen en deuren gesloten.

Dwarsdoor gewonde handen, genagelde voeten

Gods levensadem ontdekken. De Roeach van God, zijn levensbries, begeesterend laten waaien als diepste bron van vrede.

En dan de ramen opengooien ...

"En toen het dan avond was op die dag, de eerste van de week, de deuren gesloten waren door vrees voor de Judeeërs kwam Jezus en stond in hun midden en zegt hun: vrede aan u!"

(Jo. 20,19-23)

2e Paaszondag

Jezus staat in het midden van de gemeente. Het is geen dodencultus. Hij staat en zegt en toont. Domineert over de geleden nederlaag. Dan vult Hij die vrede in: een vrede waarin men zichzelf prijsgeeft.

Johannes wil duidelijkheid scheppen, pauzeert even.

"En wederom zegt Jezus"

Het gaat niet over de vrede en veiligheid van valse profeten. Het gaat over vrede en gerechtigheid.

Ze worden gezonden, de deuren worden geopend.

Dat is het wezen van kerkzijn: gezonden door de Vader, niet vanuit machtsbegeerte maar vanuit het kruiswoord: *"En het hoofd buigend overleverde Hij hen de Geest"*.

"Hij blies over hen en zegt: ontvang de Heilige Geest"

"Als gij van sommigen de zonden wegneemt, dan zijn ze vergeven. Als gij ze aangrijpt dan zijn ze ontmaskerd"

Johannes schrijft voor een uit elkaar geslagen gemeenschap die oorspronkelijk in Bethanië (huis van de armen) gevestigd was maar in diaspora moest gaan in Galilea vanuit het conflict met de Judeeërs en de overrompeling door de Romeinse legioenen.

Ook binnen de beweging was er ontrouw en verraad.

"Ontvang de Heilige Geest... zo zend ik u".

Een Geest die doet opstaan, ontrouw vergeeft maar die ook het kwade met name wil noemen, aangrijpen, ontmaskeren. (Het woord 'kratein' vertalen als 'behouden', 'niet vergeven' staat haaks op Gods belofte.)

Twintig hoofdstukken lang schrijft Johannes over Jezus als de Levende parabel van God zelf, zijn Dabar in vlees en bloed.

De Vader was voor Hem de alles-beheersende werkelijkheid

In zijn Woord beluisterden we Gods Woord. Hij werd beeld en gelijkenis van 'een op menselijkheid bedachte God'.

Zoals de Vader Hem gezonden heeft zo daagt Hij alle twaalf, de ganse kerkgemeenschap, uit om ook de vinger op de wonde te leggen opdat mensen zouden leven hebben in overvloed.

En daar komt Thomas, niet de ongelovige, noch de twijfelaar maar de man van de dialectiek tegen elke eenzijdigheid in.

Het andere durven noemen als men het ene belijdt.

Bij Lazarus moet hij al geweten hebben dat opwekken uit de dood niet gaat zonder de dood van de opwekker.

Op de avond van Jezus sterven: 'Heer, wij weten niet waar gij heengaat, hoe weten we dan de weg?'

Ik wil niet voortleven met geruchten. Ik wil de lijfelijke aanraking van de stigmata zodat de doden, de uitgestoten mensen, de onwetenden zullen weten dat mislukken niet het einde is bij God. Geloof is geen onverwoestbaar vitalisme of optimisme maar een houvast te midden van alle verwoesting om ons heen.

"Kom Thomas, hecht uw hand aan mijn zijde. Wees voor goed daarin verankerd. En word niet ongelovig maar gelovig"

Thomas zegt niet: 'ik zal geloven', maar 'ik weet wie ik heb te dienen'.

3e Paaszondag Lc 24,35-48

De twee ontgoochelde leerlingen, voorgangers van zovelen, waren afgezakt naar Emmaüs, bedreigende garnizoensstad.

Köder schilderde dat intense moment: de voelbare aanwezigheid van de Verrezene. Het Paaslicht overspoelt de donkere angstfiguren boven de leerling met op het hoofd de gebedsmantel.

Het brood van Gods verbonden breken en delen trilt na in zijn handen.

"Zij vertelden wat er onderweg met hen gebeurd was en hoe Hij door hen herkend werd aan het breken van het brood"

Ze herkennen Hem niet alleen zoals Hij vroeger was maar Hij laat zich kennen (zo staat er in het Grieks) op een nieuwe wijze.

En de kring rond de Verrezene wordt groter: de vrouwen, de twee van Emmaüs, de elf en de mensen van hun groep.

Het realisme van de verrijzenis werkt onthutsend, maakt twee tegengestelde gevoelens los, vreugde en tegelijkertijd vrees.

Hoe kan de mens in zijn terechte huiver, Gods zachte bries van nabijheid voelen en zijn gelaat bedekken?

Is God dat lichtpunt, aanwezig in elke mens, dat elke rede en elke dwaasheid voorafgaat?

"Kijk hoe ik gekwetst ben in handen die aanraakten, genazen, oprichtten. Kijk hoe nagels werden gedreven in mijn voeten op weg naar diepere menselijkheid. Is dat niet meer dan een spookbeeld?"

De blik op zijn wonden, dat stuk geroosterde vis, z'n diepe verbondenheid met Thora en Profeten, zijn uitdaging opdat mensen, mensen zouden vergeven...

Zo werd Jezus dat lichtpunt, aanwezig in elke mens, dat elk onrecht, elke liefde en elke dwaasheid voorafgaat.

4° paaszondag: Joh. 10,11-18

De gemeente denkt na.

Die prille kerk voelt zich bedreigt van buiten uit maar ook van binnen. Gemeenschap maak je niet langs achterpoortjes, maar met open deur.

In alle openheid was Jezus hen tegemoet gekomen zoals eens de Eeuwige zelf behoedzaam de deur van de Ark gesloten had om zijn volk te behoeden? (Gen.6.16)

Is Jezus niet als Jacob die de deur van de hemel open zag als passage voor de engelen? (Gen.28.17) Is Hij niet de deur van de verbondstent, toegang tot de Onzienlijke? (Lev. 1.3)

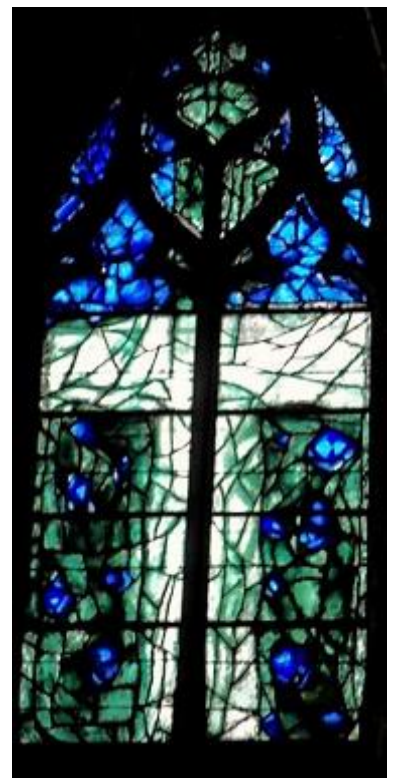
De kleine gemeente als een schaapskooi, Gods verblijfplaats bij de mensen en hun opname in de Eeuwige. (Ez. 34.1-31). Maar laten we ons hoeden voor deurwachters die de herder niet binnenlaten. Zij weiden zichzelf, zorgen niet voor de dieren.

De beeldspraak verspringt van deur naar herder, een ertitel voor God zelf (Jes.40.11) Ja, de Messias zal ooit door de kracht van de Eeuwige zijn kudde in veiligheid brengen (Mich.5.1-4).

De gemeente erkent in Jezus de ware herder. Heeft Hij zijn leven niet afgelegd voor z'n kudde zoals hij zijn bovenkleden aflegde om hen de voeten te wassen.

Wolven zijn de keerzijde. De tempel der Judeeërs heeft de kudde in de steek gelaten.

Elke avond staat de herder in de opening van de omheining, wijdbeens. De schapen wringen, duwen zich naar binnen.

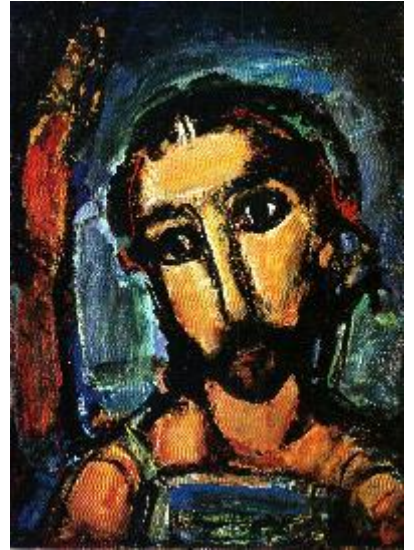

De herder telt, betast op wonden. Heen en weer gestuwd door die opdringerige kudde. Vuil werk, zo is God.

Huurlingen hadden er een broertje aan dood. Maar een échte herder wil voelen, tellen, kostbaar elk schaap.

God oefent zijn herderszorg niet uit zonder mensen, dat staat in de parabel.

Niks schaapachtigs.

Jezus verwijst naar de Ezechiëltekst.

-Geen hart hebben voor mensen - dat is:

"u zelf herder noemen maar het zwakke dier

weigeren aan te sterken. "het zieke dier onverzorgd laten, "het gewonde dier niet verbinden, "het verdwaalde niet terug brengen, "het verlorene weigeren te zoeken" de dieren, en Jezus bedoelt de mensen, hard en uiterst ruw behandelen" Ez.34

Merkwaardig die zee van werkwoorden: lief hebben naar Gods maat, zo kiezen voor Gods schepping dat men zijn leven riskeert aan een verliefdheid op mensen.

God oefent zijn herderszorg niet uit zonder mensen

5e Paaszondag Joh 15,1-8

Na de zondvloed plantte Noach een wijngaard. Het moest een nieuwe schepping worden. Maar de idylle wordt verstoord, de aarde aan God onvreemd. Werklieden worden uitgeperst, geslagen, onterfd.

Zou Israël dan niet de wijngaard van de belofte kunnen zijn?

Maar van de uitgelezen plant in Juda komt niets in huis.

Toen zond de landman God zijn Zoon. Alhoewel verworpen werd Hij de ware wijnstok. "Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader de landman."

Echte liefde kent die verstrengelde verbondenheid van de wijnstok.

Prachtig beeld van Gods verbondenheid, verslingerd aan de mens. Het is in die zin dat we God nodig hebben.

In Hem verstrengeld zijn, geslingerd rond zijn levengevende stam, erkend, gedragen, geworteld in zijn levenssappen.

Zijn kracht – onze kracht, zijn Geest – onze geest, zijn leven- ons leven. We kunnen niet zonder Hem.

Misschien kan de wijnstok ons leren dat een mens niet zomaar alles en enthousiast moet waar maken waar hij in principe toe in staat is. Want niet alleen de dorre takken dienen gesnoeid maar ook de vruchtdragende ranken om in contact te blijven met de wortel en tot volle bloei te komen. 'Woont in mij, en ik in u'.

(wordt vervolgd)
Paul Scheelen

HET HISTORISCHE ORGEL VAN DE SINT-PAULUSKERK IN ANTWERPEN

deel I

Bovenzijde orgel met phoenix, putti's en harpen

Inleiding

Graag stel ik me even kort voor: Mijn ouders waren verbonden aan de Grote Kerk in Dordrecht waar ik al vroeg in contact kwam met het grote, oorspronkelijk door Nicolas Van Haghen gebouwde orgel maar ook met de schepen in de oude Dordtse havens bij deze kerk. Ik ben scheepsbouwkundig ingenieur geworden maar met een passie voor orgels waardoor ik ook organist en onderzoeker van grote orgels werd. In Nederland studeerde ik bij de Antwerpenaar Albert de Klerk, bij Cor Ardesch organist van de Grote Kerk in Dordrecht en in de Antwerpse Kathedraal voltooide ik mijn studie bij Peter Van de Velde. Voor de recente restauratie van het hoofdorgel voerde ik verzoek van de orgelmaker- en adviseur een professioneel audiologisch onderzoek uit. In mijn jeugd leerde ik het orgel kennen van de Sint-Pauluskerk door contacten met de toenmalige pastoor Dockx aan wie ik nog altijd een bijzonder goede herinnering bewaar. Door dit contact kon ik in 1986 het orgel voor het eerst onderzoeken.

Het is een voorrecht om daar nu, niet beroepsmatig, mee verder te kunnen gaan nu ik groot verlot heb. Daarom schrijf ik graag enkele artikelen voor u in het Sint-Pauluskrantje.

Van Haghen was een zeer vooraanstaande orgelmaker maar er is nog steeds weinig over hem en zijn werk bekend. Dat aspect maakt hem tot een zeer interessant studie-onderwerp. Nog onbekend is of zijn naam geschreven wordt als van Hagen, van Haghen of bijvoorbeeld van Haeghen. Heel interessant is dat er zich behalve relatief veel en zeldzaam pijpwerk van hem eveneens flinke en zeldzame hoeveelheden origineel oud pijpwerk in het orgel bevinden van o.a. de orgelbouwer Forceville.

Maar onderwijl is het orgelfront van het Sint-Pauluskerk net zo bijzonder door de stijl, kwantiteit en kwaliteit van het beeldhouwwerk waarmee dit bijzondere front een zeldzame en voorname plaats inneemt binnen de historie van de West-Europese orgelwereld.

Het frontontwerp is van Quillinus II en het beeldhouwwerk is in de stijl van Rubens want Quillinus II was niet alleen leerling maar later ook meesterknecht van de grote meester wiens stijl staat voor een immer aansprekende, doorleefde, uitbundige en gepassioneerde stijl.

Bij het orgelonderzoek hoort ook een visueel deel waarbij foto's van frontdetails onontbeerlijk zijn. Steeds meer onder de indruk daarvan gekomen ontstond eigenlijk een volgend onderzoek van het gehele front waar ik in dit eerste artikel graag iets over wil vertellen. In het tweede artikel zal ik meer schrijven over het historische instrument zelf dat zich eigenlijk grotendeels achter het front bevindt en in het derde deel hoop ik meer over de orgelmaker Van Haghen te schrijven. Achtereenvolgens zullen worden beschreven:

1. Het historische front
2. Het historische instrument
3. De orgelbouwer Nicolas Van Haghen

1. Het historisch front

In de hoge torens links en rechts zijn grote pijpen zichtbaar van het voetpedaal.

Daartussen bevindt zich het front van het Hoofd-manuaal Hoofdwerk. Het kleinere front midden-onder is van het Rugwerk waar de organist voor zit.

Het orgelfront met later gebouwd orkestdoksaal

Deze fronten maken deel uit van het eigenlijke instrument waarvan het pijpwerk zich grotendeels in de kassen achter de frontdelen bevindt. De zeer evenwichtige en voorname opstelling van het fronten is uniek voor de oorspronkelijke bouwtijd in België. We komen hier later op terug. De hoofdvormen van dit front zijn ook terug te vinden in het Dordtse orgel.

Het hele front heeft een rijke versiering met beeldhouwwerk bestaande uit engelfiguren, putti's (kleine bolle engeltjes met vleugels), vrouwenhoofden, dieren, muziekinstrumenten en ander snijwerk terwijl de velden met frontpijpen fraai versierd zijn met ornamenten.

Het is niet verwonderlijk dat veel snijwerk een religieuze achtergrond heeft zoals de engelen, de putti's, de rammen, de draak en de arend die allen veelvuldig in de Bijbel worden beschreven. Voor het front met kassen is eikenhout gebruikt waarvan de aanvankelijke kleurstelling niet bekend is. Mogelijk is het front naderhand voorzien van donkere beits.

Van de ornamenten is niet bekend of ze oorspronkelijk verguld waren. Maar thans vormt het donkere beeldhouwwerk een fraai contrast met de vergulde ornamenten.

Beeldhouwwerk en ornamenten

Omdat het snijwerk heel talrijk en gedetailleerd is en vanuit de kerk soms minder goed zichtbaar is deel ik het graag met u al kan dat binnen dit artikel niet zo compleet zijn.

Het hoofdfront met stralende engelfiguren

Daarom nu wat foto's met een korte omschrijving.

Foto links: Van het offerdier de ram een "gewone" ramskop met de hoornen aan weerszijden

Foto rechts: De ramskop in het bijbelboek Daniël: de linkerhoorn hoorn hoger dan de rechter.

Opvallend is een ook stijlverschil tussen beide koppen. Rechts is heel levensecht, haast aaibaar en lijkt ouder dan links maar is het niet. Waarschijnlijk liet Verbruggen de Oude zijn leerlingen meewerken onder zijn toezicht en maakte bijvoorbeeld een opzet of voltooiing.

Balustrade met fronten

Engel met draak

De engel boven de draak beeldt de overwinning op het kwade uit waarbij de draak en de slang een voorstelling vormen van de duivel.

Delen van het orgelfront met torens en tussen velden

Tenslotte

J.S. Bach staat bekend om de volmaakte kunst die hij realiseerde maar musici begrijpen nog steeds niet dat hij naast taken als musiceren, doceren, etc. , zo verwonderlijk veel heeft gecomponeerd.

Deze combinatie is ook een kenmerk van de grote kunstenaars die naast veel ander werk ondermeer in de Sint-Pauluskerk ook dit hele front hebben gecreëerd.

Een kijkje van bovenaf het orgel de kerk in

Kees Doornhein
foto's: Kees Doornhein

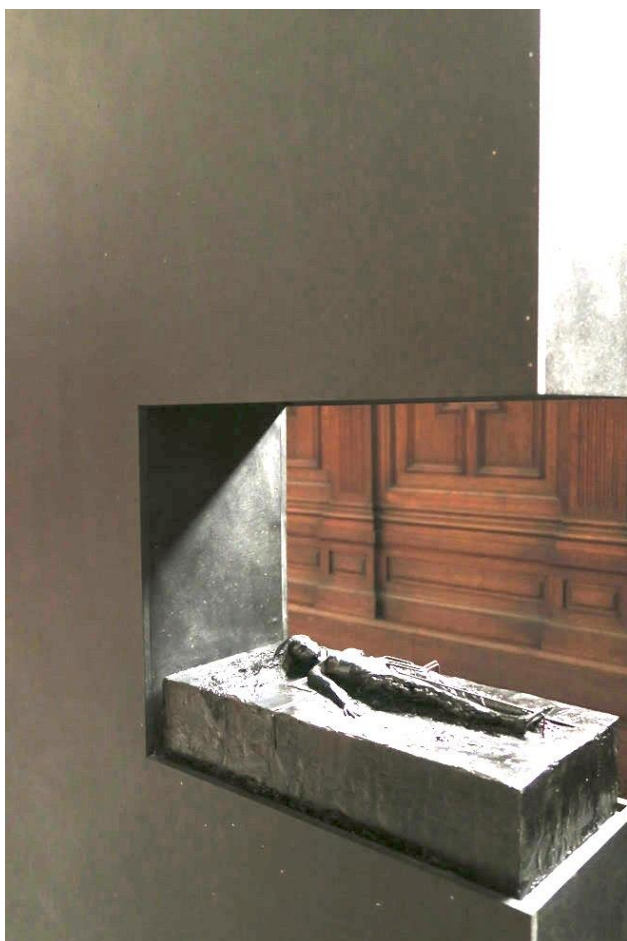
SLOW ART DAY, 14 APRIL 2018

In april 2017 heeft de Sint-Pauluskerk voor een eerste maal deelgenomen aan het wereldwijde "slow art day" project. We hebben toen onze kruisweg met 14 staties van De Boeck & Van Wint in de kijker gezet en de bezoekers langer dan gewoonlijk naar dat kunstwerk laten kijken. En dat is net het opzet van de organisatie. Wanneer mensen een plek met kunstwerken bezoeken, dan kijken ze gemiddeld minder dan een minuut naar een werk. Slow Art Day wil wereldwijd bezoekers aan kunstwerken tenminste één dag per jaar veel langer naar de geselecteerde objecten laten kijken.

Dat bereik je als Sint-Pauluskerk door de bezoekers naar het kunstwerk te lokken en er duiding bij te geven. Ook voor deze editie in 2018 hebben we een prachtwerk geselecteerd en de geïnteresseerden krijgen er een extra bonus bij, want de kunstenaar zelf zal het werk duiden en de

context verklaren. We hebben gekozen voor de "Bewening van het Zonnekind" van Bruno Kristo, een prachtig beeldje dat sinds enkele maanden in de kruiswegkapel staat opgesteld. Bruno zal samen met de Sint-Paulusvrienden aanwezig zijn op deze Slow Art Day op zaterdag 14 april 2018, van 14u tot 17u.

Kom langs en laat je verleiden om wat langer bij het Zonnekind te verwijlen. Laat Bruno je het verhaal vertellen van het ontstaan en de betekenis die achter het beeldje schuilt. Een dag om in je agenda te noteren!

Tot dan!

Armand Storck

EEN GREEP UIT ONZE POPULAIRSTE FACEBOOK-BERICHTEN

(van maart)

Jonge mensen

Als je naar de schilderijen en de beelden in de Sint-Pauluskerk kijkt dan zie je bijna altijd jonge mensen die worden afgebeeld. Er zijn uitzonderingen: een Sint-Pieter, een Simon van Cyrene en natuurlijk de kerkvaders van Rubens op zijn "Dispuut" – zijn die mannen ooit jong geweest? Maar de anderen zijn jong. Ze zijn dan ook meestal jong gestorven. Neem nu Jezus, 33 jaar, dat is jong. En al die heiligen en zaligen die al dan niet gewild het leven lieten, zelden op gevorderde leeftijd. Een mooie jonge man in onze kerk is de

Jacobus van Compostela, door vader Verbruggen uit eikenhout gekapt. Een pelgrim met zijn attributen, ideaal om door de slechtzienden van de Brailleliga of Licht & Liefde te laten herkennen. Een Sint-Jacobsschelp, een staf, een kruikje. En wat een knappe jonge vent, voelen ze. Jammer van die ogen, ze kunnen elkaar niet zien.

We willen u de prachtige en hilarische commentaren van onze lezers niet onthouden:

Zo schrijft een ervaren pelgrim: '(Bijna) alle pelgrims naar Compostela zijn knappe jonge mensen 😊😊😊'

Wij repliceren met: 'De pelgrims komen in ieder geval knapper terug dan toen ze vertrokken - dat is de bezieling en de goede lucht hé - en dat heeft niks met leeftijd te maken 😊😊'

En het geheel wordt met wat droge humor afgesloten door één van de Sint-Paulusvrienden: 'Natuurlijk, de oudjes stierven tijdens de zware tocht ergens onderweg, die kwamen niet terug'

Vergeeten op Vastenavond

Een mini-vasten-installatie in onze kerk gaat over het wederzijdse

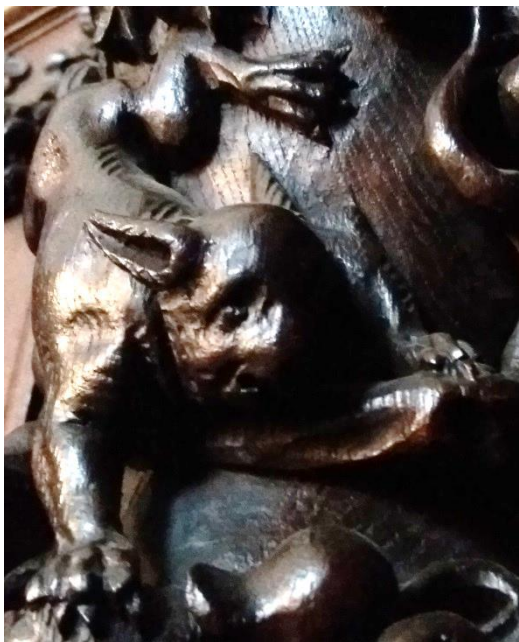
omarmen, zolang dat we elkaar bezien op ooghoogte. En dat klopt. De monnikenstoelen van het hoogkoor worden gescheiden door maskers, perfect geboetseerd. Die kan je bekijken, oog in oog en dan zie je een masker. Dat kan eng zijn, of grappig. Of dat kan je doen denken aan Venetië. In ieder geval, je bent op gelijke hoogte en je ziet het masker zoals het bedoeld is door de kunstenaar.

Maar bekijk datzelfde masker nu eens kikkergewijs op barokke manier van onder naar boven. Plots doemt daar Darth Vader uit Star Wars op, of dergelijke onaangename figuren met een slechte adem. Maskers van de leugen, de onwetendheid, de valse schijn. Door de vasten ontmaskerd, op Vastenavond onttroond?

Persbericht: unieke zoölogische vondst in de Sint-Pauluskerk!

Voor zover wij weten is het de eerste maal sinds de 16de eeuw dat er in België een hazedis is waargenomen.

Hazedissen hebben het lijf van een hagedis en de oren van een haas. Dat is een groot probleem bij observatie. Ze veranderen naar wens van kleur zoals een kameleon en, als je ze dan toch eens opmerkt, dan rennen ze weg als een haas. Wij hebben veel naar Planet Earth gekeken en weten ondertussen dat je gewoon je draaiende camera ergens midden in de Sint-Pauluskerk moet opstellen, ooit loopt er dan wel één voorbij je lens. Onze kerk is sinds de 16de eeuw gekend als schuiloord voor hazedissen, hoewel het van 1544 geleden was dat iemand er één gezien had. Dat was pater Lelièvre, hij heeft er nog een vermelding in een pilaar voor gekregen,

vraag dat volgende keer maar aan één van de gidsen.

We kunnen onze bezoekers en volgers jammer genoeg niet zeggen waar ze deze hazedis kunnen spotten. Hij beweegt immers vaak en vlug en u ziet het op de foto's: hij neemt de omgevingskleur aan.

Waarschuwing: niet alle beweringen in dit artikel zijn historisch correct. Bij nader inzien is er geen enkele bewering correct. Maar het was wel leuk om te schrijven!

Béla Gyula Krieger

In 1884 krijgt de Hongaar Béla Krieger een beurs om in Parijs zijn tekenkunsten te vervolmaken. Hij zal er uitgroeien tot een tekenaar/etser en juwelenontwerper in art-décostijl.

In 1900 stelt hij tentoon tijdens de Exposition Universelle. Hij had tegen die tijd zijn reputatie opgebouwd. Als ontspanning tekent hij steden en landschappen in Frankrijk en België. We hebben zo'n originele gravure van Krieger in het archief van de Sint-Pauluskerk en ze is nog gesigneerd ook. Krieger heeft zich op zijn gemak op Sint-Anneke gezet en er komt een stoomboot voorbij – het lijkt wel of die de toren van Sint-Jacob aan boord heeft. En dan de machtige contouren van de Sint-Pauluskerk, nog niet gehinderd door latere hoogbouw. Het is geen meesterwerk, maar zeker een charmant tafereel.

De gravure zelf is gesigneerd in 1901, maar rechts heeft iemand er in potlood bijgeschreven dat het gaat over de Antwerpse Sint-Pauluskerk en de kaaien van 1893. De 1 en de 9 van beide jaartallen lijken op elkaar, dus het kan zijn dat Krieger de beide notities heeft gemaakt. In 1893 getekend en in 1901 geëtst lijkt dan een mogelijkheid.

Standpunt

We hebben op school geleerd dat Napoleon van de Antwerpse haven een pistool wou maken, gericht op Engeland. Wat ze ons meestal niet vertelden is dat de Engelsen af en toe wel eens wilden terugschieten. Zo ook in augustus 1809 wanneer een Engelse vloot de Schelde opvaart om Antwerpen en haar scheepswerven te belagen. Het was bijna gelukt, Zeeland en Walcheren waren al veroverd, maar toen sloegen difterie en tyfus toe bij de Engelse matrozen en soldaten.

Om u een idee te geven: er sneuvelden 100 Engelsen tijdens de actie, maar er overleden aan de ziektes 4000 mensen op de vloot en nog eens 4000 tijdens de terugvaart. Afgelopen die invasie.

Er bestaan twee schilderijen over de actie, één vanuit Engels standpunt en één vanuit Frans. Op het Engels zie je natuurlijk veel Scheldewater en in de verte de kathedraal. Op het Frans krijgt de Sint-Pauluskerk een prominente plaats (zie detail), waarschijnlijk stond de kunstenaar op dé uitkijktoren van de stad. We zien nog veel meer. De Sint-Walburgiskerk links en het Oosterhuis, waar nu het MAS staat. Twee schilderijen, één onderwerp, verschillend standpunt.

Zo, u bent weer mee. Wil u graag meer van deze leuke weetjes lezen en op de hoogte blijven van allerlei activiteiten in de Sint-Pauluskerk? Bezoek dan onze Facebook-pagina 'Sint-Pauluskerk Antwerpen' en word onze vriend! like us! Dank u!

Uw FB-ploeg (Armand Storck, Walter Geluyckens, Caroline De Wever)

DE SINT-PAULUSVRIENDEN STAAN KLAAR

Ook deze lente en zomer staan de vrijwilligers van de Sint-Paulusvrienden klaar om de toeristen te onthalen. Ze geven graag toelichting en informatie over de Sint-Pauluskerk en de religieuze kunstschaten die haar zo uniek maakt. Tijdens dit jaar van de barok ligt de nadruk natuurlijk op de vele aspecten van deze kunststroming en het belang die zij heeft gehad in de spiritualiteit die de dominicanen uitdroegen in deze kerk.

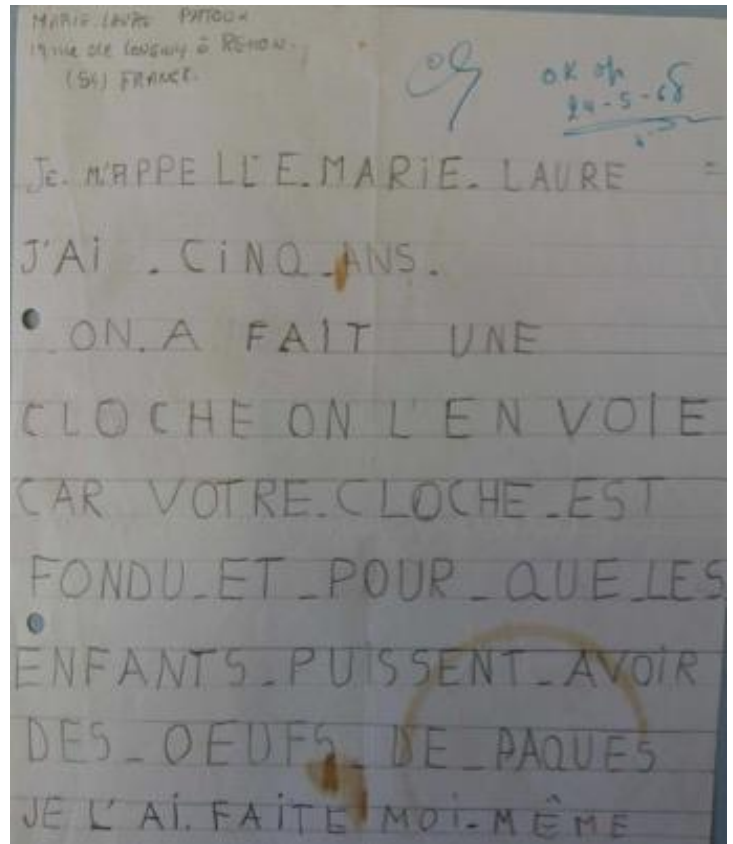
De kerk is tot 31 oktober 2018 alle dagen open van 14 tot 17u.

OOK DE KLOKKEN SMOLTEN

Het archief van de Sint-Pauluskerk te Antwerpen bevat een schat aan documenten, die dikwijls interessant of historisch waardevol kunnen zijn, maar ook soms onverwacht ontroerend.

Zo vond Mia, die haar tweede woonst vond in de grote archiefkast, een brief terug die een meisje uit Frankrijk naar de Sint-Pauluskerk heeft gestuurd, kort na de verwoestende brand van 2 op 3 april 1968. Dat was dus exact vijftig jaar geleden. Gelukkig gaat de tijd ook snel vooruit als er rampen gebeurd zijn, we kunnen nu terugkijken op een lange tijd van restauratie, een ware verrijzing uit de as van onze prachtige kerk.

Maar die brief van dat meisje, Marie-Laure, 5 jaar oud, gaat toch wel heel diep naar het hart. Want ze schrijft dat ze gehoord heeft van de brand in de Sint-Pauluskerk en dat ook de klokken gesmolten zijn. Met de pragmatische geest van een vijfjarig kind heeft ze onmiddellijk aan de kinderen van Antwerpen gedacht, die door het gebrek aan klokken wellicht geen paaseieren zullen krijgen. Dus schrijft Marie-Laure een brief en ze doet er een tekening bij van een klok. Die tekening vinden we niet meer terug, maar de ontroerende brief van Marie-Laure vind je hiernaast afgedrukt.

Ter gelegenheid van de 50-jarige herdenking van de brand hebben we Marie-Laure terug proberen te bereiken, want het zou mooi geweest zijn als ze naar Antwerpen kon komen om die Sint-Pauluskerk nu te bezoeken. Of om ons een nieuwe tekening van een klok te bezorgen. We vinden echter geen spoor van haar terug en ook het gemeentebestuur van het dorp waar ze 50 jaar geleden woonde kan ons niet verder helpen. Als u Marie-Laure ooit mocht tegenkomen, vertel haar dan dat we ze in de Sint-Pauluskerk in ons hart dragen.

Armand Storck

ERFGOEDDAG 22 APRIL 2018

Stem op kunst
Kunst in de Sint-Paulus, Sint-Jacob, Sint-Andries, Sint-Carolus Borromeus of de kathedraal ?

De medewerkers van de Sint-Pauluskerk selecteren voor u 3 inspirerende kunstwerken die de moeite zijn om even bij stil te staan.

Dat gebeurt ook in de 4 andere kerken. Moeilijk kiezen?

Stem op uw favoriete kunstwerk en maak kans op een mooi geschenk. In samenwerking met MKA Monumentale kerken Antwerpen.

De 5 kerken vertegenwoordigen duizenden kunstwerken, zij vertellen over eeuwen kunstgeschiedenis. Wat zijn nu de mooiste kunstwerken, stel dat we moeten kiezen, voor wat kiezen we dan ?

BEGEESTER(EN)DE BAROK

En we gaan al vroeg van start, met in april:

17 april 2018: Nicolas De Troyer: de basisprincipes van de barokmuziek
Na een korte inleiding door Wilfried Van den Brande, intendant Muziekkapel Sint-Paulus vzw, verdiept onze titularis-organist Nicolas De Troyer zich samen met u in de basisprincipes van de barokmuziek. Dit jaar worden immers heel wat zondagdiensten opgeluisterd met Italiaanse, Franse, Vlaamse, Engelse en Duitse (zie kalender op de website, www.sint-paulusparochie.be).

24 april 2018: Justin Glorieux: het mysterie van J.S. Bach's 'Hohe Messe'

Op 20 mei 2018, Pinksteren luisteren de Sint-Paulus Camerata en Sint-Paulus Sinfonietta o.l.v. Ivo Venkov deze hoogmis op met de 'h-Moll-Messe' of 'Hohe Messe' van J.S. Bach. Een magistraal werk van bijna twee uur dat Bach op het einde van zijn leven schreef en vermoedelijk nooit als mis werd opgevoerd. Bovendien gaat het om een katholieke mis terwijl Bach voordien voor protestantse heersers schreef. Kortom, één en al mysteries die Justin Glorieux, violist bij de Sint-Paulus Sinfonietta, zal proberen op te helderen.

Wil u er graag bij zijn? Geef ons een seintje via sintpaulusvrienden@proximus.be

Begeester(en)de Barok

Lezingenreeks in de
Sint-Pauluskerk

Wilfried
Van den
Brande

17 april

Justin Glorieux

24 april

Adam Sammut

22 mei

Valerie Herremans

19 juni

Paul Huvenne

24 juli

Jan Van Damme

28 augustus

Nicolas De Troyer

18 september

Wim Nys

23 oktober

Begeester(en)de Barok

Wist u dat de Sint-Pauluskerk Antwerpen ook wel eens een 'barok juweel in een gotisch schrijn' wordt genoemd? Uiteraard dat we dan meedoen met het stadsfestival 'Antwerpen Barok 2018. Rubens Inspireert'.

En dat met een programma om 'u' tegen te zeggen:

MUZIEK: 5 barokmissen en 9 orkestmissen met 'Hohe Messe' van Bach en Missa Omnia Sanctorum van Zelenka als hoogtepunten.

MONOLOG: Geert Fierens als pater Vloers, o.p. plaatst onze kerk in een nieuw Licht!

RONDLEIDINGEN: Begeesterende Sint-Paulusvrienden geven dagelijks korte, krachtige, vrijblijvende rondleidingen rond barokke thema's in de kerk.

TENTOONSTELLINGEN: In de schatkamer wijden we een kleine tentoonstelling aan 17de-eeuws textiel en prentkunst uit onze collectie. En in de Kruiswegkapel huldigen we 'De Bewening van het Zonnekind' van Bruno Kristo officieel in, ondertussen één van de 'barokke juwelen in ons gotisch schrijn' geworden.

And Last But not Least:

LEZINGEN: professionelen uit het kunsthistorisch veld graven net dat tikkeltje dieper in de barokke kunstschaten van de Sint-Pauluskerk.

- **Waar?** In de Sint-Pauluskerk Antwerpen (ingang langs Sint-Paulusstr. 22)
- **Wanneer?** Van april tot oktober, telkens op een dinsdag om 18.30 (deuren openen om 17.00), zie data per lezing op voorzijde.
- **Prijs?** 10 euro per lezing (incl. drankje en 2 broodjes naar keuze)
- **Inschrijven?** Mail naar sintpaulusvrienden@proximus.be. Vermeld naam deelnemer(s) en datum lezing die u graag wil bijwonen. Dit ten laatste de donderdag vóór de lezing. We mailen u terug met verdere instructies voor betaling (rekeningnummer BE45 2200 9085 5589).
- **Meer info?** www.roeach.be | www.muziekinsintpaulus.be
www.sint-paulusparochie.be | www.mkaweb.be of bezoek onze facebookpagina 'Sint-Pauluskerk Antwerpen'.

PAROCHIALE COÖRDINATIEKALENDER

april

Zo	1	10.30u	Pasen - Orkestmis - Heiligmesse (J. Haydn) Dooop Chloë
Ma	2	14.00u	Dagelijks bestuur Muziekkapel
Di	3	10.00u	Redactievergadering
Vr	6	9.30u	TCT
Za	7	19.30u	Licht!
Zo	8	10.30u	Orgelmis
		12.00u	Dooop Flore Lemmens
		17.00u	Licht!
Za	14	14.00u	Slow Art Day - De Bewening van het Zonnekind
Zo	15	10.30u	Orgelmis
Di	17	18.30u	Lezing Barok: De basisprincipes van de barokmuziek Wilfried Van den Brande en Nicolas De Troyer (deuren open om 17.00u)
Do	19	10.00u	Studium Generale
Za	21	13.30u	Dooop Cryns door diaken Luc Dekelver
		15.00u	Miniconcert Harmonie Rust-Roest Verbroedering (vrije toegang)
Zo	22	10.30u	Solistenmis mmv. Ilse Barbaix (hobo) Erfgoeddag
Di	24	18.30u	Lezing Barok: Het mysterie van J.S. Bach's 'Hohe Messe' - Justin Glorieux (deuren open om 17.00u)
Za	28	15.00u	Concert Sterlinger kinderkoor
Zo	29	10.30u	Polyfone mis mmv. Utopia ensemble

mei

Za	5	10.30u	Dooop Marcel Van Damme
Zo	6	10.30u	Solistenmis mmv. Sarah Van Mol (sopraan)
Ma	7	14.00u	Dagelijks bestuur Muziekkapel
Di	8	10.00u	Redactievergadering
Do	10	10.30u	O.L.H. Hemelvaart - Koormis
Zo	13	10.30u	Barokmis - Vlaamse barok mmv. De Meid ensemble
Zo	20	10.30u	Pinksteren - Orkestmis - Hohe Messe (Mis in b) J.S. Bach
Di	22	18.30u	Lezing Barok: Adam Sammut (deuren open om 17.00u)
Zo	27	10.30u	Orgelmis

EUCHARISTIEVIERING SINT-PAULUSKERK

zondag 10.30 u

PASTOOR Paul SCHEELLEN

Onthaal, pastoraal gesprek, doop, huwelijk, uitvaart
pastoor@sint-paulusparochie.be
0476 34 69 12

PAROCHIESECRETARIAAT

Sint-Paulusstraat 22, 2000 Antwerpen
Dinsdag tussen 10.00u en 12.00u
03 231 33 21

KERKFABRIEK SINT-PAULUS

- Voorzitter Walter Vrinssen
03 231 31 48 of 0477 50 01 90
kerkfabrieksintpaulus@skynet.be
- Collectiebeheer en afspraken voor kerkgebouw,
leveringen, technische ondersteuning
Caroline De Wever
0479 34 41 26
carolinedewever@hotmail.com

CONCERTEN EN EVENEMENTEN

- Leo Van achter
0473 97 83 36
leo.vanachter@skynet.be
- Wilfried Van den Brande: intendant
0477 57 25 31
muziekinsintpaulus.be
- Nicolas De Troyer: organist-titularis
nicolasdetroyer@gmail.com
0486 41 25 82

TOERISME EN RONDLEIDING

Sint-Paulusvrienden:

- sintpaulusvrienden@proximus.be
- Walter Geluyckens 0494 44 82 53
- Leo Vereecken 0486 57 52 35
- Joris Reymer 0475 33 80 03

REDACTIE SINT-PAULUSKRANTJE

Ontwerp: E. Vandecauter

Redactie: P. Scheelen, C. De Wever, A. Storck,
W. Geluyckens, Leo Van achter,
W. Van den Brande, E. Vandecauter

Foto's: P. Scheelen, C. De Wever,
Armand Storck, Kees Doornein,
Eva Willaert, Michael Torevell,
J. Reymer, Erwin Vandecauter

Teksten en afbeeldingen werden opgenomen
zoals door de auteurs aan de redactie bezorgd

Verantwoordelijke uitgever: P. Scheelen,
Sint-Paulusstraat 22, 2000 Antwerpen

